

SLOVENSKI VESTNIK

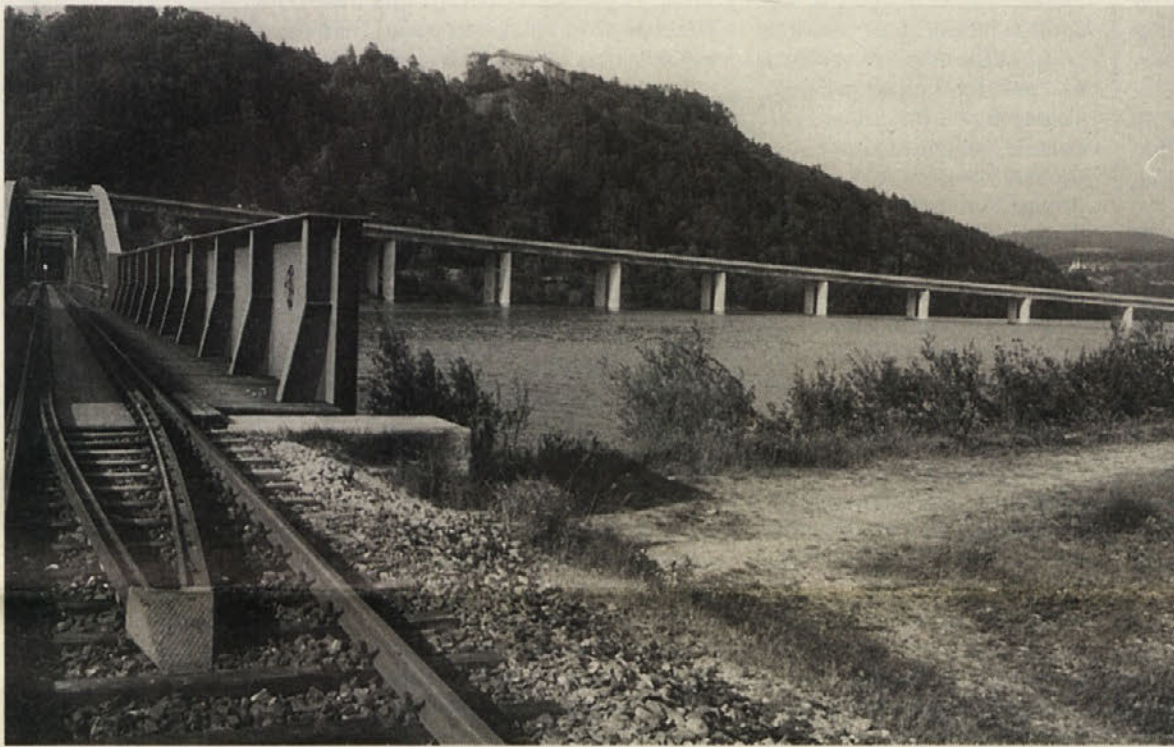
CELOVEC
ČETRTEK
1. JUNIJ
1995

Letnik 50
Štev. 22 (2809)

Cena 10 šil.

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Poštni urad
9020 Celovec
P. b. b.

Rožu kot deponiji napredka grozi gradnja ultraželeznice

Verjetnost, da bo v nekaj letih skozi Rož vodila visokozmogljivostna železnica (Südost Spange), je od preteklega ponedeljka, 29. maja, vse večja, v bistvu dokončna. Tega dne so namreč na Štajerskem podpisali zvezni minister Klime in koroška ter štajerska deželna svetnika za promet, Klasnic in Grasser pogodbo o gradnji železniškega predora skozi Golico/Koralmtunnel in primerno izgradnjo železniških tirov do Celovca. Ta odsek je del visokozmogljivostne železnice, ki naj bi po besedah in mnenju politikov in strokovnjakov za promet vključila Avstrijo v evropsko omrežje visokozmogljivostnih železnic.

Dokončni cilj izgradnje te železniške proge je Italija oz. priključek na velikanski kolodvor na Brnci.

Sedaj je samo še stvar formalne odločitve, ali naj železnica pelje skozi Rož ali pa ob Vrbskem oz. Osojskem jezeru, in štiriletnega projektiranja. Globalni načrt za traso skozi Rož je že narejen in tudi znan.

Ljudska iniciativa »Rešite Rož/Rettet das Rosental/Rož«, ki se bori proti gradnji te železnice skozi Rož, je začela s podpisno akcijo, ki jo podpirajo vsi župani doline. Odmev med prebivalstvom je zelo dober. Glasnik iniciative je odbornik VS Borovlje mag. Peter

Waldhauser. V ponedeljek je ostro kritiziral klubskega vodjo koroške ljudske stranke Hoferja, ki je od pristojnega ministra Klime in deželnega svetnika Grasserja zahteval, naj končno določita traso za novo železnico, da bojo ljudje vedeli, pri čem so. Waldhauser je Hoferja pozval, naj se postavi na stran prebivalstva in naj odločitve o trasi ne prepušča drugim. Tako ravnanje da je samo izraz določene zmedenosti in nepripravljenosti za prevzemanje odgovornosti. Hkrati pa je to signal, da morebitnih protestov prebivalstva ne gre jemati resno.

Vodja koroških socialdemokratov Ausserwinkler pa je prišel na dan z obljubo ministra Klime, da bo pri gradnji železnice skozi Rož prišla v poštev samo ekološko najbolj mila varianta, ne pa trenutno znana trasa. Gradnja visokozmogljivostne železnice da pomeni tudi krepitev gospodarskega prostora Koroške, saj bo priključena na moderno evropsko železniško omrežje. Ausserwinkler je ostro kritiziral deželnega prometnega referenta Grasserja, ki da je dal soglasje h gradnji te železnice, ne da bi se poprej pozanimal za njeno trasiranje skozi Rož.

Razvoj vsekakor kaže, da bojo potrebni skupni in izjemni napor, če naj res preprečimo visokozmogljivostno železnico skozi Rož.

(Dalje na 2. strani)
Franc Wakounig

Volitve NSKS: vodi Olip

Po (nepreverjenih) podatkih, ki jih je včeraj objavilo vodstvo Narodnega sveta, se je volitev v njihov odbor udeležilo 4.294 ljudi nad 14. letom. V volilni imenik so vpisali 5.680 oseb. Za predsedniško mesto je kandidiralo pet oseb, trenutno pa vodi Nante Olip iz Sel (32,46% ali 1.394 glasov) pred dr. Apovnikom (30,57% ali 1.313 glasov). Ta dva bosta tudi tekmeča v drugem volilnem krogu. Volilna udeležba naj bi bila torej 78 odstotna.

Predsednik NSKS dr. Matevž

Grilc vidi v teh številkah popoln uspeh NSKS, cilj pa ostaja ena (skupna) organizacija koroških Slovencev: »Odvisno od tega, v koliko bosta Slovenija in Avstrija priznali izid volitev.« Razen tega pa ostaja cilj tudi javno-pravno zastopstvo, torej etnična zbornica, je poudaril dr. Grilc.

Če se ZSO ne bo udeležila volitev, tako Grilc, bo postala nepomembna. S priključkom ZSO bi odpravili »še zadnje ovire«.

Dipl. inž. Habernik je dobil 17,07%, Bernard Sadovnik 9,75%, Rudi Vouk pa 10,13%.

Loibl-KZ Nord

Ljubelj – severno taborišče

Sobota, 10. junij 1995, ob 9. uri
za carinskim poslopjem

- 9.00 Glasbeni nastop moškega pevskega zbora SPD Borovlje in (morda) godbe na pihala Stahlklang iz Borovelj
- 9.00 Polaganje vencev francoske delegacije ob vhodu v predor
- 9.15 POZDRAV
Govor notranjega ministra dr. Casparja Einema
govor deželnega glavarja dr. Christofa Zernatta
govor boroveljskega župana dr. Helmuta Krainerja
za tem:
ODKRITJE INFORMACIJSKIH TABEL
govor: Jean Baptiste Mathieu, zastopnik francoskega nacionalnega združenja internirancev v Mauthausnu
- 10.15 Odhod udeležencev skozi predor na slovesnost, na kateri bo govoril predsednik RS Milan Kučan

Fischer: Državna pogodba velja

Prejšnji teden je delegacija avstrijskih parlamentarcev pod vodstvom predsednika Heinza Fischerja obiskala Slovenijo in sestala s svojimi slovenskimi kolegi. Heinz Fischer je imel zelo odmeven govor v slovenskem državnem zboru, kjer je med drugim zavzel tudi stališče do avstrijske državne pogodbe. Poudaril je, da Avstrija priznava njeno veljavnost, čeprav pogodba nima več tiste teže kot pred desetimi ali dvajsetimi leti. Avstrija ne bo sama od sebe razveljavila državne pogodbe, sploh pa so njena najvažnejša določila, med drugim člen 7, ki določa pravice manjšin v Avstriji ali prepoved priključitve k Nemčiji, popolnoma nesporna. Tudi ustavni zakon o trajni nevtralnosti je še veljaven in Avstrija bo tudi v EZ (Evropski zvezi) tako dolgo nevtralna, dokler ne bo razvit nov evropski varnostni sistem, ki bo avstrijskim in evropskim interesom odgovarjal najmanj toliko kot je to zmogla nevtralnost.

k & k-CENTER V ŠENTJANŽU V ROŽU

SOBOTA, 10. 6. 1995, 19.00 ODPRTJE

dr. Avgust Brumnik, predsednik Slovenske prosvetne zveze; pozdravne besede gostov ■ **Odprtje razstav** ■ → Zorka L-Weiss »Od začetkov do sedaj« (retrospektiva), uvod: dr. Cene Avguštin ■ → »Odkruški koroške dediščine« (etnološka razstava), uvod: univ. prof. dr. Janez Bogataj ■ **Kulturni spored** Šentjanški tamburaši, Kristijan Filipič (prečna flauta), Margot Sparouc (kitara) ■ **Ogled k & k-centra in bife** ■ NEDELJA, 11. 6. 1995, OD 10. URE

■ **DAN ODPRTIH VRAT** ■ **Dopoldan** »Kapljica Mavrinka«, gostovanje z lutkovno predstavo iz Šmihela ■ **Popoldne** Moški zbor Kranj (Slovenija), Maria Klemenjak & Mathilde Supanz (Duo citer z Bistrice v Rožu), Franz & Andy (akrobatika), Duo Peugeot (H&H) ■ **Za jed in pijačo je poskrbljeno.**

KOMENTAR

Piše dr. Marjan Sturm

Ponavadi sedijo znanstveniki v svojih steklenih gradovih, kjer raziskujejo in proučujejo. Le redko se zgodi, da znanstveniki svoje znanstvene izsledke posredujejo tudi v taki obliki, ki je dostopna širši javnosti. Med slednje sodi univ. prof. Peter Gstettner. Na njegovo pobudo je napisal Josef Zausnig diplomsko nalogo o koncentracijskem taborišču na avstrijski strani Ljubelja. Po petdesetih letih je torej celovška univerza prispevala k temu, da je ta del

ciative za postavitev teh dveh obeležij prof. Peter Gstettner in jaz.

Udeleženci proslave se bodo nato udeležili tudi proslave ob enajstih na slovenski strani Ljubelja, kjer bo imel slavnostni govor predsednik Republike Slovenije Milan Kučan.

S Zausnikovo knjigo, ki je te dni izšla pri DRAVI, z razstavo in odkritjem obeležij na kraju samem, je iniciativa okoli prof. Petra Gstettnerja poskrbela za to, da ta del naše zgodovine ni prepuščen pozabi.

Prav v času, ko so na delu sile, ki bi rade razvrednotile zgodovino antifašističnega odpora v Evropi, ki bi rade revidirale vrednote antifašističnega odpora in s tem rehabilitirale kolaboracijo z nacionalsocializmom ali pa nacionalsocializem nasploh, je iniciativa okoli prof. Gstettnerja še kako pomembna.

Nismo slepi za napake, ki so se dogajale tudi na strani odporniškega gibanja. Toda zavedati se moramo dejstva, da je bistvo nacionalsocializma industrijsko uničevanje

Pozabljeni KZ na Ljubelju

pozabljene (zavestno ali ne) koroške zgodovine postal bolj transparenten in vzbudil veliko prizadetosti.

Razstavo o KZ na Ljubelju v celovški hiši arhitekture, ki jo je pripravila skupina okoli prof. Gstettnerja, je obiskalo več kot tri tisoč obiskovalcev. Zanimanja je veliko, da bi razstavo pokazali tudi še v drugih okrajnih središčih na Koroškem.

V soboto, 10. junija, ob 9. zjutraj, bo slavnostna otvoritev dveh zgodovinskih obeležij na kraju samem, torej na avstrijski strani Ljubelja. Na tej slovesnosti bodo spregovorili notranji minister dr. Caspar Einem, deželni glavar dr. Christof Zernatto, boroveljski župan dr. Helmut Krainer, predstavnik bivših internirancev Francoz Jean Baptiste Mathieu ter predstavnika ini-

narodov in da je prav zaradi tega bil potreben in legitimen vsakršen odpor.

Proslava na Ljubelju bo opomin nam vsem, da se moramo truditi za mir in sožitje. Proslava na Ljubelju naj bo tudi izraz naših prizadevanj za nove, nenacionalistične oblike sožitja in sodelovanja med ljudmi. Tako kot je odporniško gibanje presegalo etnične meje s tem, da je združevalo v odporu vse ljudi neglede na narodnostno, versko ali kako drugo prepričanje, tako kot je Gstettnerjeva iniciativa sestavljena medetnično in s tem tudi presega etnične meje, tako bo tudi sožitje v deželi mogoče graditi na medetničnih in medkulturnih osnovah. Proslava na Ljubelju bo izraz tudi te miselnosti. ■

NADALJEVANJE S 1. STRANI

Rožani se ne dajo
- punt proti železnici se krepi

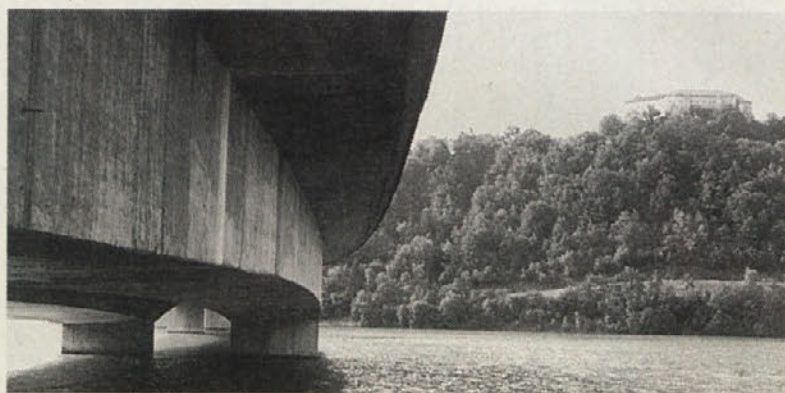
Z velikansko vsoto, ki bi jo lahko drugače in bolj smiselno uporabile za posodobitev obstoječega železniškega omrežja, hočejo Avstrijske železnice s tako imenovano visokozmogljivostno železnico priključiti Avstrijo na evropsko mrežo visokohitrostnih železnic, kakor jih poznamo že v Franciji in Nemčiji. S tem bi dobili progo, ki bi v interesu mednarodnih koncernov in gospodarstva zelo eficientno povezovala vzhod in zahod celine. Seveda se koncerni in industrija ter projektanti za zeleno mizo, pa tudi razni politiki, malo ali skoraj nič ne brigajo za potrebe, želje in strahove prebivalstva. Zato pa so potem tem bolj prepričani in začudeni, ko se jim narod postavi v bran. Podobno opažamo sedaj v Rožu, kjer naj bi začeli v nekaj letih graditi nov železniški tir za visokozmogljivostno železnico.

Ker je za to železnico potrebna tudi docela nova proga, kar več argumentov govori v prid trasi skozi Rož oz. proti ostalima variantama ob Vrbskem in Osojskem jezeru:

Vrbsko in Osojsko jezero sta turistični področji in dodaten železniški promet bi seveda zvišal frekvenco vlakov ter ropot, s tem pa tudi dramatično poslabšal bivanjsko kvaliteto turistov, ki jo že dodatno bremeni avtocesta. Vrh tega bi predvsem ob Vrbskem jezeru zaradi ožine razpoložljivega terena, ki je vpet med jezero ter ozek pas s cesto in že obstoječo progo, nastali domala nerešljivi problemi pri gradnji nove oz. dodatne trase. Obstojne železniške proge namreč za novi tip železnice niso primerne in zaradi tovrstnega prometa tudi ne pridejo v poštev. Podobni argumenti bi veljali tudi za varianto ob Osojskem jezeru.

Deponija Rož

Rož je že sedaj ekološko izjemno obremenjen. Po logiki tehnokratov to ne pomeni drugega kakor dodatno obremenitev in dramatičen osip itak že vprašljive življenjske kvalitete. Kajti Rož je v bistvu že deponija napredka. Na nekaj kilometrih imamo kar tri hidrocentrale (Rožek, Bistrica, Borovlje-Žihpolje), skozi Rož sta napeljana nafto- in plinovod, skozi dolino že pelje železnica in pri Šentjakobu jo prečka avtocesta, pri Brnci pa so kar v zeleno postavili megalomanski kolodvor, da

od treh predorih sploh ne govorimo. V tem seštevku pa še niso zajete številne krajevne ceste, zvezna cesta skozi Rož, nova naselja, ki kot dokument napačne poselitvene politike dežele motijo podobo doline in bremenijo njeno ekološko ravnovesje. V tem seštevku še ni čistilnih naprav in kanalizacijskih žil, pa tudi ne škodljivih snovi v zraku in ostalih klimatskih dejavnikov, ki povzročajo številna obolenja npr. na dihalih.

Brez lobbija

Ne smemo pa pozabiti na še en zelo odločen argument v škodo Rožu, ki ga pa politiki seveda ne slišijo radi, a v podzavesti igra pomembno vlogo: Rož je dvojezično območje brez lobbija. In v glavah določenih koroških pa tudi zveznih politikov območja, kjer živijo narodne skupnosti, ne uživajo ravno visokega ugleda, so torej očitno

bolj primerna za ekološko in človeško bremenilne ukrepe kot pa turistično pomembni kraji ob Vrbskem in Osojskem jezeru. Ker manjšine, in s tem tudi njihova naselitvena področja, v merodajnih krogih naše države nimajo ustreznega in udarnega lobbija, je z njimi pač laže pometati.

Brez pardona

Tehnokratskohladno so načrtovali traso za novo železnico skozi Rož. Brez pardona in tudi nesmiselno, da ne rečemo prav neumno, so jo brezobzirno ure-

zali skozi vasi in kraje. Proga naj bi vzhodno od hidrocentrale pri Borovljah zapustila 4,6 km dolg predor pod Žihpoljami, z mostom prečkala Dravo in nato med Resnico in Goričami tik ob Borovljah ter tik ob vznožju Žingarce mimo Trnja, Babnjaka, Lipelj vodila do Šentjanža in Podsinje vasi, kjer naj bi izgini-la v 500 metrov dolgem predoru. Tudi pri Bistrici in Svečah bi bila speljana podzemno v dveh 1700 metrov dolgih predorih, od tam preko Ladin in za Podgorjami pod Rutami. Zatem bi prečkala malo Suho in pri Lešah (250 metrov) ter Svatnah (800 metrov) in pozneje pri Kotu ((640 metrov) bi spet morala skozi predore.

Alternativni načrti predvidevajo med drugim predor pod Gurami, kjer naj bi železnica nekje med Kotmaro vasjo in Velinjo vasjo pokukala na svetlo.

Kakorkoli že, Rožani so se uprli in upravičeno opozarjajo na to, da nočejo več biti odpadni koš napredka, da hočejo na svojih domovih in domačijah živeti človeka vredno življenje in da odklanjajo visokozmogljivostno železnico. Vili Moschitz, član ljudske iniciative in občinski odbornik VS Bistrica v Rožu, je svoj protest zilil v isto besedo, ki je v Avstriji simbol uspešnega ekološkega upora: Hainburg.

Kateri koncepti bojo konec koncev prevladali, bo pokazal čas. Vekakor pa bi Avstrijske železnice ravnale zelo modro, če bojo upoštevale Ljudsko iniciativo »SOS-Rešite Rož/Rettet das Rosental/Rož«, namesto da bi s trdo roko in za vsako ceno uresničevale svoje načrte.

Franc Wakounig

Zadnja vest

Državno tožilstvo je umaknilo tožbo proti direktorici trgovske akademije Maji Amrusch-Hoja. Dopis je datiran s 24. 5. 1995. S tem je spravljen s sveta, upajmo, vsaj zadeva, ki so jo sprožili svobodnjaki. »Sie werden verständigt, daß die Staatsanwaltschaft die erstattete Anzeige... gegen Sie wegen Verdachts des Mißbrauchs der Amtsgewalt zurückgelegt hat.«

njini so na primer Marjan Olip, po domače Užnik v Selah, Ludvik Lesjak na Bregu pri Rožeku in drugi. Franc Wakounig

Iz razreda v hlev ali čokoladna krava Milka na mastni paši

Kaj imata vijoličasto obarvana čokoladna krava z domačim imenom Milka in pa mleko v stekleničkah skupnega? Obeh oz. reklame zanju bi brez kmeta ne bilo. In kljub temu kmeta ni v njuni bližini, marsikateri sodobni konzument je celo prepričan, da mleko priteče iz avtomata, krava je pa samo za reklamo na mastni paši.

Koroška kmetijska zbornica in deželni šolski svet sta sklenila, da proti takim gledanjem ukrepata.

Povod za ta korak je dokaj

pomemben – letos, in sicer v torek, 30. maja, smo namreč zelo mirno in v zatišju praznovali 30. obletnico dneva evropskega kmetijstva. Stanovsko zastopstvo se zaveda, da kmetje potrebujejo zaveznike – in bolj šega od mladine ni.

Kmetijska zbornica je v sodelovanju z deželnim šolskim svetom pod geslom »Doživite kmetija« sprožila projekt poletnih šol na kmetijah ter posebnih izobraževalnih ponudb za učitelje. Namen ponudbe je, da šolska mladina spozna kmečko

življenje, ki ni le idila in nostalgija, polna žvrgolečih ptičkov in svežega zraka, ampak je trdo in odgovorno delo, učitelje pa usposobi, da omenjeno snov laže posredujejo šolarjem.

Deželni šolski svet ta projekt, ki je težiščno namenjen obveznim šolskim tipom, zelo podpira. Predvsem zadnje dni šolskega leta naj bi šole izrabile priložnost in možnost, da obišejo bližnje kmetije.

Kmetijska zbornica a je izdala tudi seznam kmetov, ki sodelujejo pri tem projektu. Med

Policijsko-orožniške oborožene sile na Ljubelju (II)

Po kapitulaciji Italije so precej mladih policistov potegnili na fronto. Na njihovo mesto je pozno jeseni 1943 in v začetku l. 1944 prišlo iz Kranja in Radovljice več kot 10 slovenskih orožnikov, katere so Nemci po mobilizaciji izurili v Šentvidu pri Ljubljani. To so bili t. im. rezervni orožniki v »Wehrschutzgruppe 15« pri policijsko-varnostni četni Alpenland. Prišli so tudi starejši orožniki iz Koroške, med katerimi je bilo tudi nekaj koroških Slovencev.

V jesenskem in zimskem času so orožniki, policisti in esesovci na gradbišču stražili v lesenih stražarskih utah, da so bili zavarovani pred snegom, vetrom in dežjem. Ponavadi so orožniki imeli puške in 120 nabojev, policisti in esesovci pa puške in brzostrelke. Kadar so spremljali internirance na delo ali z dela, so šli na čelu kolone orožniki oz. policisti, esesovci pa ob straneh in za kolono. V zimskem času 1943/44 so večino slovenskih orožnikov poslali za stražarje na koroško stran.

Število policistov in orožnikov se je stalno menjalo, vendar so bili vedno številnejši od esesovcev. Njihovo zdravstveno stanje je bilo bolj slabo, večina je bila starih od 40 do 50 let. Od julija 1943 do konca februarja 1945 jih je šlo skozi bolnišnico na Golniku preko 50, predvsem zaradi raznih žilodčnih in črevesnih bolezni, prehlajenosti, tuberkuloze, kile, raznih zlomov in spolnih bolezni. Sicer pa so pripadnike policije v manj nujnih primerih zdravili v ambulanti (Sanitäts-Stelle) 19. SS-policijskega regimenta v Lescah. Zanimiv je primer policijskega mojstra Avstrijca Ludwiga Lengbauerja iz takratne pokrajine Niederdonau. Njega in njegovega kolega so, ko sta bila na straži v predoru, 29. aprila 1944 ob štirih zjutraj napadli trije interniranci. Kolega so ubili, Lengbauer pa je dobil 4 udarce z lopato po glavi in bil v nezavesti (interniranci so pobegnili). Ko je po eni uri prišel k sebi, je bruhal in iz levega ušesa mu je tekla kri.

Takoj so ga prepeljali na Golnik in ga operirali. Bil je v nezavesti in ko se je po šestih urah prebudil, se ni mogel ničesar več spomniti. 22. maja je bil iz bolnice odpuščen. Sicer pa se policisti in orožniki niso toliko bali internirancev kot partizanov, kajti bili so zadolženi predvsem za varovanje ceste in širšega okolja in bili zato močno izpostavljeni partizanskim zasedam in napadom.

Razpored in organizacija esesovskega taborišča na južni strani

Tretja SS četa (Nemci so pisali: »3/SS T. Sturmabteilung, Konzentrations-Lager Mauthausen«), ki je bila zadolžena za interniranje, se je naselila pod lokacijo koncentracijskega taborišča. Nedaleč od žice sta stali dve baraki, v katerih je bilo do oktobra 1943 okrog 100 esesovcev, po začetku delovanja taborišča na koroški strani pa le 60 do 70 mož, kajti ostale so poslali z interniranci na koroško stran. Ležali so po 16 do 18 v eni sobi na dvojnih pogradih. V levi baraki (proti Begunjski cesti) so proti koncu l. 1943 v eni sobi stanovali tudi policisti, ki so bili dodani esesovcem kot pomoč za stražarska mesta. Ti niso hodili na zavarovanje ceste in v patrole. Na koncu desne barake je bila brivnica in skladišče orožja: puške, brzostrelke in dve češki zbrojevki. Za orožje je bil zadolžen esesovski podoficir, ki je tu tudi spal. Bliže cesti je bila manjša baraka, v kateri je bila umivalnica s tuši, malo odmaknjeno pa stranišča, blizu njih pa uta za pse, med njimi je bil najhujši velik in rumene barve, ki je ugriznil nekoliko kaznjencev. Ko je esesovcem zaradi zastrupitve en pes poginil, so organizirali spominsko korido, katero so občutili skoraj vsi kaznjenci.

V drugi vrsti pod omenjenimi barakami so bile od leve na desno: jedilnica s klubskimi prostori, kjer je v kotu stal tudi klavir. Tu je bila v začetku tudi kuhinja, a so jo pozneje opustili, kuhala pa jim je nekdanja oskrbnica v spodnji koči na Kofcah Zebalova; – manjša baraka, v kateri je v začetku stanoval prvi komandant lagerführer, SS-hauptsturmführer Julius Ludolf. V času njegovega poveljevanja na Ljubelju so po njegovem ukazu esesovci in kapoiji internirance tako pretepali, da so bili mnogi za delo nesposobni. Po pritožbi inženirjev firme Universale je bil Ludolf 31. julija 1943 premeščen v Mauthausen in kmalu postavljen za komandanta taborišča Grossraming. Na Ljubelju je vsak dan skliceval apele kapojev in jim pri tem ukazoval, da morajo s kaznjenci najstrožje ravnati ter jim ne smejo dovoljevati nobene olajšave. Mato Udovič: Mauthausen nacistični pekel.

Poveljevanje Jakoba Winklerja

Ludolfa je v začetku avgusta 1943 zamenjal Jakob Winkler, ki je imel uradni naziv »Lagerführer, SS-Obersturmführer und Kompanie-Führer der Waffen SS«. V esesovskih vrstah je bil od leta 1930. Čeprav ni bil tako »okruten« kot Ludolf, je tudi pri njem veljal ukaz, da morajo kapoiji in šefi barak internirance pretepati. Winkler je imel v pisarni radijski aparat. Kadar se mu je pokvaril, je poklical elektrika Franca Kurnika iz centrale pri Sv. Ani. Spomladi leta 1944 ga je poklical, naj pride v esesovsko taborišče. Ta mu je rekel, da je verjetno pokvarjen transformator. Winkler se je razjezil in trdil, da je to sabotaza. Komandant se je Kurniku za popravilo zahvalil. Preden pa je Kurnik odšel, je namenoma za internirance pustil zavojček cigaret. Čez dva dni se je Winkler znesel nad Kurnikom in mu grozil, da bi bil lahko za to kaznovan. Winkler je bil zelo strog človek. Večkrat je internirancem z zadovoljstvom poudarjal: »Ne pozabite, da ste poraženi. Tukaj ne poznamo močnih in slabih, temveč le delavce in mrljice!« Nekaj dni pred razpadom je še dejal: »Derjenige der nicht arbeiten will, soll ruhig sagen! Er wird umgebracht!« (Tisti, ki noče delati, naj to mirno pove! Ubit bo!).

Z Winklerjem je v isti baraki stanoval njegov namestnik SS-Hauptscharführer Spiess, star okrog 45-50 let. Tu je bil še računovodja Dienelt, mlad nemški SS-podoficir, potem okrog 40 let star Nemeč Hans Hänslar in kurir esesovec Hans Siller, star okrog 20 let. V tretji vrsti pod jedilnico so naknadno postavili barako za SS-ambulanto. Prvi taboriščni zdravnik je bil SS-Obersturmführer Dr. Herman Richter, človek visoke postave in star 28 let. Ko je videl početje esesovcev in kapojev z interniranci, je dejal, da tega ne more gledati. Nekateri Nemci so mu to zamerili. Ob koncu julija ga je zamenjal SS-Obersturmführer dr. Siegbert Ramsauer. V Mauthausnu je bil leta 1942 znan po tem, da je dajal v srce bencinske injekcije. To prakso je nadaljeval potem tudi na Ljubelju. Žena Liselotte Ramsauer je z dvema otrokoma nekaj časa živela na Ljubelju, za kar je Državna uprava uredila stanovanje s kopalnico v

kmečki hiši pri »Jurju«. Hiša je stala nedaleč od taborišča. V začetku l. 1944 je bil Dr. Ramsauer povišan v čin SS-Hauptsturmführerja. V esesovski ambulanti je »zdravil« tudi civilne delavce. Tu mu je nekaj časa, v letu 1943 pa vse do konca avgusta 1944, pomagala tudi Valentina Valjavec, p. d. Jurjeva Tinca. Potem bolničar in skladiščnik Peter Novak iz Tacna ter avstrijski interniranelec in kriminallec Johann Danter, roj. 19. 12. 1898 v Welsu. Nosil je taboriščno številko 1998. Od sredine 1944 pa dalje je služila pri Ramsauerju takrat 12-letna Bruna Arh, pdm. Kosmačeva Bruna iz Trziča, roj. 30. 10. 1932 v kraju Selo na Krasu, ki sedaj živi v Berlinu.

Pozno v l. 1944 so zgradili še razkuževalni prostor z dimnikom (Entlausungsstation-Klärgrube), vendar se ni uporabljal in so tako stale le gole stene.

Blizu taborišča je stala tudi transformatorska postaja. V primeru prekinitve električnega toka so esesovci takoj vključili svoj generator, za kar je bil zadolžen esesovski elektrika. Njegova majhna baraka s potrebno električno opremo je stala za stražarsko barako na desni strani glavnega vhoda. Skrbel je za žaromete na žičnih ograjah in v stražarskih stolpih ter za razsvetljava v barakah. Francozov ni maral, sicer pa ni bil preveč hudoben.

Pred glavnim vhomom v koncentracijsko taborišče je bila na desni strani stražarska baraka ali Wachstube za vse stražarje, ki so bili zadolženi za stražo v stolpih s skupnimi etažnimi pogradi za okrog 16 mož. Tu sta bili še dve celici za kaznovane, vendar pa takih primerov skoraj ni bilo, ker so esesovca ponavadi poslali »po kazni« na severno stran, npr., če je dal kaznjencu »čik«, kruh ali kaj podobnega, ali pa če je na straži zaspal. V teku 24 ur je vsak stražar-esesovec stražil 8 ur. Po enem tednu so jih zamenjali z onimi, ki so stražili na deloviščih okrog predora. Ti so en teden stražili ponoči, drug teden pa podnevi. Ponoči je bilo na delovišču manj stražarjev, ponavadi samo pred predorom ali pa na mestih drobilca kamna in mešalca betona, ki sta bili močno osvetljeni.

Razpored straže je opravljal administrator Hans Hänslar in verjetno tudi Spiess, ki je esesovec pozdravil z dvignjeno roko, potem pa odšel. Od časa do časa sta Winkler in Spiess dajala esesovcem navodila in

jih opozarjala, da ne smejo z interniranci imeti nobenih zvez, da jim ne smejo ničesar dati, predvsem pa morajo paziti, da nihče ne pobegne, nadalje na budnost na straži in da morajo vedno paziti na razdaljo med stražarji in interniranci tako na delu kot pri spremljanju na delo. Sam Winkler je pogosto nadzoroval esesovce.

Životarjenje v taborišču

Vse esesovske barake so čistili oz. ribali samo interniranci. Razen vodstva esesovci niso imeli nobenih stikov s policijo. Razpored stražarjev so napravili v komandi. Skupnih zborov s policijo ni bilo. Razen komandanta in njegovega štaba časopisov nihče ni prejemal, niti esesovskega glasila »Sturm« ne. Včasih so slovenski esesovci, ko so odšli v Trzič, kupili Karawankenbote, edini časopis, ki ga je NSDAP izdajala na področju Gorenjske, napisan pa je bil v mešanici nemškega in slovenskega jezika. Knjižnice v taborišču ni bilo. V letu 1944 je Winkler esesovcem dovolil, da so hodili v kino v Trzič, seveda samo v skupinah od 6 do 15 mož in s prepustnico, na kateri je bila zapisana ura, kdaj se morajo vrniti. Ob tem je policija cesto varovala v zasedah, esesovci pa so se morali vrniti, preden se je policija vrnila v taborišče. V taborišču je bilo zelo malo razvedrila. Znani sta le dve zabavi. Ob koncu avgusta ali pa v prvih dneh septembra 1943 je prišla v esesovsko taborišče neka cirkuška skupina, ki je nastopila z različnimi točkami. V ta namen so na koncu jedilnice postavili oder, za njim pa je mlad ruski interniranelec na zid napisal veliko sliko s planinami in predorom. Po nalogu komandanta so morali kuharji slikarju pripraviti mast, iz katere je sam zmešal mastne barve. Skozi strežno okence so ta večer delili pivo. Med izvajanjem programa je k okencu prišla neka ženska iz cirkuške skupine, da se osveži. Poljskemu internirancu Frontczaku, ki je stregel, je na skrivaj stisnila nekaj cigaret. Žensk v taborišču niso puščali. Ta privilegij je imel edino le komandant, ostali esesovci pa so se z dekleti lahko sestajali zunaj taborišča, razen redkih izjem kot npr. rapportführer Sebastian Binder. Včasih so ob sobotah večer priredili ples v esesovski jedilnici, kamor so prišle ženske, zaposlene pri firmi Universale. Nekateri esesovci in policisti so si poiskali dekleta v Trziču in pri Sv. Ani.

Navadni esesovci niso dobivali plače, pač pa nekaj mark žepnine. Esesovec Slapar je npr. prejemal 20 RM na mesec. Redno so dobivali tudi bombone in sicer od 20 do 25 na dan.

Drage bralke, spoštovani bralci

Namenlos

Wo sind, so frage ich weiter, die Namen der ermordeten und hingerichteten Widerstandskämpfer verzeichnet, wo die Namen der ausländischen Zwangsarbeiter, die zuweilen gleich gruppenweise wegen Nichtigkeiten hingerichtet wurden. Wie kommt es, daß die Zahl und die Namen derer, die am Kriegsende von fremden Truppen verschleppt und umgebracht wurden, genau bekannt sind, daß zu Recht ihr Andenken gepflegt und immer wieder öffentlich an ihr Schicksal erinnert wird, daß hingegen die Namen und Schicksale derer, die mit dem Einsatz ihres Lebens dem Terror und der Rechtlosigkeit entgegengetreten sind, daß die Namen und Schicksale der Kärntner Widerstandskämpfer, die von ihren eigenen Landsleuten und Volksgenossen denunziert, verhaftet, verurteilt, hingerichtet und ermordet wurden, bis heute, 50 Jahre nach dem Ende der Blutherrschaft, nicht vollständig bekannt sind. August Walzl, dessen Bücher ich viel an Kenntniss der Zusammenhänge und der Fakten verdanke, resümierte 1985:

Wieviele Kärntner der verschiedenen weltanschaulichen Richtungen im Widerstand gegen den Nationalsozialismus ihr Leben verloren [...] ist noch nicht endgültig geklärt. [...]

So beträgt zwar die Zahl der durch ihren Namen oder konkrete Einzelumstände bekannten Kärntner Opfer gegen 500, die wirkliche Zahl aller in Konzentrationslagern oder unter ähnlichen Umständen ums Leben gekommenen Kärntner dürfte aber 1000 weit übersteigen. Hierbei sind die nach Gerichtsurteil Getöteten und die Toten des Partisanenkrieges nicht mitgezählt.

Zwar hat August Walzl selber eine Monographie zum Thema Widerstand im Raum Kärnten, Friaul und Slowenien veröffentlicht, hat Andra Lauritsch über den Widerstand im Bezirk Villach gearbeitet, doch was davon ist sichtbar und spürbar ins Bewußtsein gedrungen, hat Spuren hinterlassen im öffentlichen und im privaten Reden über jene Zeit?

Wo, frage ich schließlich, sind die Namen der Kärntner Euthanasieopfer verzeichnet, wo erinnert eine Tafel, eine Gedenkstätte an die massenhafte Ermordung psychiatrischer Patienten im ehemaligen Gau-Krankenhaus und an die drei Transporte mit mehr als 800 Kranken, die 1940 und 1941 in die Vergasungsanstalten, u. a. nach Hartheim bei Linz, verschickt wurden? Helge Stromberger, der vor einigen Jahren anhand der Gerichtsakten als erster darüber berichtet hat, spricht davon, daß die Zahl der an Kärntnern und in Kärnten

V **ponedeljek, 8. maja, je bila v mestnem gledališču v spomin na konec druge svetovne vojne prireditve »Zeit und Gedächtnis«.** Glavni govornik večera je bil univ. prof. dr. Klaus Amann. Njegov govor ni bil »slavnosten«, kakršne čujemo po dolgem in počez v deželi, ampak nagovor v najbolj plemenitem smislu besede, primeren povodu in prireditvi. V uredništvu smo se odločili, da ga objavimo v celoti.

Uredništvo

Zeit und Gedächtnis (II)

verübten Euthanasie-morde bei eineinhalb Tausend liege. Der Tötungsbetrieb im sogenannten Siechenhaus des Krankenhauses war so eingespielt, daß ab Mai 1943 sogar Transporte aus dem Altreich mit insgesamt 100 behinderten und tuberkulösen Kindern und Erwachsenen eintrafen. Bis auf sieben, die arbeitsfähig waren, wurden alle umgebracht, »auftragsgemäß«, wie eine Schwester vor Gericht aus-sagte.

Stromberger, der als fachlicher Außenseiter, als Student der Philosophie, eine Arbeit geleistet hat, die die Historiker, aus welchen Gründen auch immer, bisher nicht gemacht haben, Stromberger war es auch, der darauf aufmerksam gemacht hat, daß bei der Umgestaltung der spätbarocken Kreuzweganlage am Kreuzberg zu einer Landesgedächtnisstätte die Erinnerung durch einen engen Filter gepreßt wurde:

Nichts erinnert an die einstige Existenz einer kleinen jüdischen Gemeinde. Nichts erinnert an die massenhafte Ermordung psychiatrisch festgehaltener, Behinderter und Alter [...]. Nichts erinnert an den Umfang und die Art des Justiz und [...] Staatsopfer, obwohl eine [...] der Hinrichtungsstätten nur einige hundert Meter von der jetzigen »Landesgedächtnisstätte« entfernt, am Areal des ehemaligen Schießplatzes gelegen war. [...] es heißt nur: »Den Kriegsoffern der Heimat«, »Den Opfern des Luftkrieges«, »Den auf den Schlachtfeldern Gefallenen«, u. s. w.

Kärnten und 1945

Worum es geht, ist folgendes und ich denke ein Abend des Gedenkens ist der Ort dafür, es auszusprechen: Nichts von dem ist geringzuschätzen, was einzelne, was Verbände und Organisationen all die Jahre seit 1945 unter großen Anstrengungen, zuweilen auch gegen Ignoranz und öffentliche Anfeindungen unternommen haben, um die Erinnerung wach zu halten – denn nach dem bekannten Wort von Adorno ist das einzige, was unsere Ohnmacht den Ermordeten schenken kann, das Gedächtnis. Ist es aber nicht gleichzeitig auch so, daß im öffentlichen Leben

Univ. prof. dr. Klaus Amann

unseres Landes ein deutliches Ungleichgewicht und eine deutliche Unverhältnismäßigkeit der historischen Erinnerungsbereitschaft und der geschichtlichen Traditionsbildung sichtbar ist. Ist es nicht so, daß in einem Jahr, in dem das übrige Österreich mit Veranstaltungen, mit Ausstellungen, mit wissenschaftlichen und künstlerischen Unternehmungen in großer Zahl an das Ende des Krieges und an die Befreiung von der Naziherrschaft erinnert, das offizielle Kärnten sich fast ausschließlich für die Feier des Jahrestages der Volksabstimmung rüestet. Zehn Millionen und ein Landesbeauftragter stehen dafür zur Verfügung. Wo sind, so frage ich, die 10 Millionen und der Landesbeauftragte für die Planung und Koordination der Veranstaltungen zum Jahr 1945? Ist es nicht

so, daß der überwiegende Teil der Veranstaltungen zum Jahr 1945 in Kärnten auf privaten Initiativen beruht – allein die Städte Villach und Klagenfurt machen hier eine bemerkenswerte Ausnahme – und daß ihr Zustandekommen keineswegs gesichert ist?

Geist von 1920

Ist es nicht so, daß der Landesbeauftragte seine Aufgabe auch darin sieht, sein Budget gegen alle Ansprüche, die über die traditionelle Abstimmungsfeier hinausgehen, zu verteidigen? Wenn man die Zeitungen der letzten Wochen durchblättert, gewinnt man den Eindruck, Kärntens Heil hänge davon ab, ob anläßlich der Abstimmungsfeierlichkeiten im Landtag eine Ansprache in slowenischer Sprache gehalten werden darf, ob Plakate zweisprachig gedruckt werden dürfen, ob ein Blutstropfenbrunnen aufgestellt wird und – an diesem Ort besonders erwähnenswert –, ob man uns am 10. Oktober ein Stück über Ivan Cankar zumuten kann. Die Traditionsverbände im Verein mit einer Tageszeitung haben gemeint man könne nicht, die Absetzung wurde erzwungen und damit ein erinnerungswürdiges Beispiel gegeben für Toleranz und Respekt von anderen Meinungen. Wenn das der Geist von 1920 ist, stellt sich die Frage, was es da zu feiern gibt.

Mit der Emotionalisierung und einseitigen Bevorzugung

des Datums 1920 durch das offizielle Kärnten wird auch im 50. Jahr nach der Befreiung vom Nationalsozialismus so getan, als wäre mit Abwehrkampf und Volksabstimmung das letzte Wort der jüngeren Geschichte Kärntens gesprochen worden, als wäre, von heute aus gesehen und für heute die Freiheit und Unversehrtheit des Landes 1920 errungen worden. Keine Rede davon, daß die Tat von scheinbar überzeitlicher Bedeutung nur zwanzig Jahre später annulliert, Freiheit und Land von den Nazis kassiert wurden. Keine Rede davon, daß führende Repräsentanten des Abwehrkampfes von Maier-Kaibitsch bis Perkonig an der Auslieferung des Landes aktiv beteiligt waren. Auch deshalb, denke ich, muß diese Augenblicksverdunkelung vergessen werden. Die andere, die historische Wahrheit ist: Wenn es, von heute aus gesehen und für heute, ein Datum gibt, das Kärnten die Freiheit und auch die Einheit in dem einen Sinne zumindest gebracht hat, daß die ausgesiedelten slowenischen Familien wieder in ihre Heimat zurückkehren konnten, dann ist es das Datum der Befreiung vom Nationalsozialismus, der 8. Mai 1945. Dieses Datum hat allerdings einen Makel. Es eignet sich schlecht zur Selbstheroisierung, denn die Befreiung kam – was immer der Führer der Freiheitlichen beim Herzogstuhl an Geschichtslügen verbreiten mag – in entscheidendem Maße von außen. Und es ist ein Datum, das auch der Minderheit gehört. Im Jahre 1945 wußte man das noch, deshalb erklärte der Kärntner Landesauschuß in jenem Jahr feierlich: »Er anerkennt die großen Verdienste, die sich der slowenische Volksteil Kärntens bei der Bekämpfung der nazistischen Herrschaft erworben hat ...«.

So ist die Erinnerung an den 8. Mai 1945 in unserem Land doppelt gespalten. Dieser Abend ist ein bescheidener Versuch, Zeit und Gedächtnis an einigen Punkten zusammenzubringen.

(konec)

SVATBENE ŠEGE ZILJANOV

V adventu snubiti – o pustu ženiti

KKZ in društvo Urban Jarnik sta izdala novo knjigo o ljudskem izročilu na Koroškem. Etnologinja Helena Ložar-Podlogar raziskuje Ziljo pravzaprav že od leta 1966, v tem času je predelala ogromno gradiva od Dunaja do Ljubljane in še drugod, govorila z ljudmi, delala ankete, primerjala in zapisovala. V knjigi z zgornjim naslovom je opisala »ziljsko vascit« in običaje, povezane z njo. Posvetila jo je pokojnemu Niku Krieglju iz Zahomca, ki ji je, kakor je povedala, bistveno pomagal pri zbiranju podatkov.

HELENA LOŽAR - PODLOGAR
V ADVENTU SNUBITI - O PUSTU ŽENITI
SVATBENE ŠEGE ZILJANOV

Kljub temu, da je relativno precej starih zapisov o svatbi, pa je bilo teba gradivo preveriti, saj se je izkazalo, da so opisovalci često prepisovali drug od drugega in tako so se napake vlekale skozi desetletja, celo stoletja.

Svatovske pesmi je mdr. vneto zbiral in zapisoval Lajko Milisavljevič in v tej knjigi so tudi objavljene, dragocen vir pa so tudi fotografije, povečini iz leta 1935.

Knjiga o ženitovanjskih šegah na Zilji je naprodaj v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu, stane pa 165 šilingov. S. W.

SPOMINSKA PROSLAVA V VOGRČAH

Resnici je treba utreti pot

Med dostojne prireditve v spomin na 50-letnico konca druge svetovne vojne in osvoboditve izpod nacistične strahovlade sodi tudi spominska svečanost, ki so jo v četrtek, 25. maja, v Vogrčah izvedla krajevna slovenska prosvetna društva in zbori. Geslo prireditve je bilo »Mati, domov bi šel ...«, recitale in scenarij je pod vodstvom Anite Hudl izvedel »oder 73«, recitali pa so domačini.

Prireditev v polni dvorani pri Florjanu je doživeto in prizadeto približala občinstvu hudi čas druge svetovne vojne in nacističnega nasilja nad prebivalstvom ter rasti partizanskega gibanja, izzvenela pa je optimistično z nastopom mladine, to je mladinskega zbora »Mlada Podjuna« in pevsko-instrumentalne skupine iz Žvabeke. Vmes pa se je razpenjal lok recitalov in pesmi od narodne budnice preko melanholične ljudske do partizansko-puntarske. Poleg že omenjenih skupin so sodelovali še moška zbor »Foltej Hartman« in »Kralj Matjaž«, oktet »Suha« ter mešana zbor »Podjuna« in »Gorotan« iz Šmihela.

Predsednik SPD »Edinost« Joško Hudl je v svojem pozdravu posebej omenil prispevek slovenskega koroškega partizanskega upora za osvoboditev in suverenost Avstrije in poudaril, kako važno je spominjanje na te dogodke in da se naj bi človeštvo učilo iz zgodovine.

Obračun s Slovenci

Predsednik slovenskih izseljencev in slavnostni govornik večera Jože Partl je v jedrnatih besedah in zelo nazorno osvet-

Množica pevcev in glasbenikov je v režiji Anite Hudl subtilno napela glasbeni lok od preteklosti do danes

lil zgodovinski razvoj in vzroke, ki so zapustili svojo neizbriso sled v zgodovini dežele. Na začetku je dejal, da se na Koroškem ne moremo spominjati ene obletnice brez vzročne povezave z drugimi. 10. oktobra 1920 so Slovenci za Avstrijo glasovali tudi zategadelj, ker so jim svečano in za vse večne čase obljubili vse pravice. A kaj hitro se je vse obrnilo in prišla je parola, da imajo le eno generacijo časa, koroške Slovence pripeljati k nemštvu. Ko je zavlada nacizem, so koroški nemškonacionalci začutili, da je prišel njihov čas obračuna s Slovenci. Ti nemškonacionalni krogi, ki se imajo za najbolj domovini zveste, so našo domovino nesramno izdali oz. so bili najhujši kolaboraterji nemške države. Točnega števila žrtev njihovega surovega ravnanja nimamo, a imena kot Foltej Hartman, kaplan Anton

Predsednik ZSI Jože Partl

Kutej, dr. Šuster, nadalje izgnani slovenski duhovniki in slovenski pregnanci, so zadostna priča nacistične strahovlade.

Bolj zagrizeno in izdajalsko je bilo vodstvo v občini, tem več ljudi je bilo izgnanih in s tem žrtev nacističnega etničnega čiščenja. Posebej je govor-

nik omenil občino Bistrica, kjer je eden od vaških nacističnih veljakov vpil »Ganz Feistritz muß verschwinden«. Hkrati je govornik opozoril na škandalozen načrt občine, da bi enemu od odgovornih za takratno nasilje podelila častno občanstvo. To bi bil »edinstven primer v naši republiki« je dejali Partl in izrazil upanje, da odgovorni tega ne bojo dopustili.

Iz Bistrice je bilo pregnanih 17 družin, devet iz globaške občine, iz libuške šest, iz Žvabeke in Suhe skupno šest, z Blata tri in ena (Breznikova) iz mesta Pliberk. Razlaščeni so bili »zur Festigung des Deutschtums in Kärnten«.

Zlagana zgodovina

A potvarjanje in zamolčevanje zgodovinskih dejstev ni pridržano samo Auschwitzu in drugim nacističnim vlezločim. Tudi na krajevni ravni se

to dogaja. Tako je neki samozvani zgodovinar trdil, da so Slovenci bili izgnani zato, ker so podpirali partizane, pa čeprav je prva partizanska puška na Koroškem počila šele leto po izseljevanju. Sploh se naj bi izseljencem dobro godilo, partizani pa da so bili banditi, ki so terorizirali ljudi. V ta vzorec sodi tudi zamolčanje pokola na Komeljnu in dejstva, da je zločin pri Peršmanu bil organiziran iz Bistrice. Tudi smrt nekoga uslužbenca hočejo podtakniti partizanom, čeprav je dokazano bil žrtev nemške krogel.

Partl je jasno zavzel stališče tudi do vprašanja tistih oseb, ki so po vojni bile odvedene v Jugoslavijo in je del njih tam umrl. Tudi oni spadajo med tistih 50 milijonov pobitih v vojni, ki jo je zakrivil nacizem. Nato je predsednik izseljencev postavil nekaj stvari na pravo mesto. Pobiti, in to krivično, so bili odvedenci po vojni, ker se v tem kraju nemška mašinerija ni vdala. Kajti osem dni po kapitulaciji so pri Poljani in Pliberku še vedno umirali ljudje pod nemškimi krogli. Odvedenci niso dali svojih življenj za svobodo domovine, ampak ker so bili kolaboraterji nacistične vlade in soodgovorni za strahovlado v dobi 1938—1945. Odvedencem bi morali pravično soditi.

Partl je svoj govor zaključil z optimističnimi besedami, da bomo kot člani združene Evrope znali premagati zaplankani nemški nacionalizem, pa čeprav v tej državi hočejo po najkrajši poti odpraviti državno pogodbo, se v naših krajih mrtvih za svobodno Koroško uradno ne spominjajo in bi nad partizane še danes radi jurišali. Takšna je pač naša domovina.

Franc Wakounig

PRIREDITEV DVEH DRUŠTEV

Pomladni koncert v Ledincah

Vse je pesem – ne le sam rožnati maj, tudi koncert ansambla »Drava«, s katerim sta prireditelja SPD »Jepa – Baško jezero« Loče/Pečnica in KD »Peter Markovič iz Rožeka vabila 27. t. m. v kulturni dom v Ledince, je potekal pod tem geslom. Zaradi »višje sile« je bil koncert z enomesečno zamudo, vseeno pa je predstavljal posrečen uvod v širše kulturno delovanje obeh društev. Mnogoštevilno občinstvo je kulturni dom napolnilo skoraj do zadnjega kotička in tudi nepredvideno zamudo sprejelo z razumevanjem. Že sam nastop instrumentalistov ter obeh pevk, ki sta v kratkih presledkih dopolnjevali ansambel na odru ter se harmonično vključevali v začeto melodijo, je simbolično nakazal novo pot že 20 let obstoječe glasbene skupine.

Celoten program z izbiro besedil že zgovorno priča o tem, da je ansambel »Drava« zapu-

stil nekdanje poti zgolj lahkozabavne glasbe ter zdaj ubira nove smeri – vsebinsko vsejkor globlje; narodne in kritične tematike. Pa naj bodo to globoka razmišljanja Franceta Merkača, Andreja Kokota, Gustava Januša; narodni motivi Milke Hartmannove, Fabijana Hafnerja ali kritični obračuni Janka Messnerja, Janija Oswaldia in Sonje Wakounigove. Kljub svoji pestri raznolikosti pa se vendarle vsi ti motivi končno na nek način spletajo v pisan venec naše koroške stvarnosti. Prav v tem je treba iskati tudi vzroke, da je koncert v celoti našel nadpoprečno dobro priznanje s strani občinstva. Saj se kljub nekako že prirojenemu koroškemu tradicionalizmu naš človek noče več povsem oklepati samo starodavnih oblik in vsebin, temveč pričakuje in pozdravlja nove zamisli in smernice kulturnega udejstvovanja. Naravno, da modernega časa bližajočega se novega sto-

letja ne bo mogoče premagovati z že preživetim svetoboljem nad narodno usodo, se ne izključno le predajati otožnim občutkom podedovanih pesmi, marveč bo treba čvrsto ubrati pot trenutne in prihodnje realnosti. In to je prav na dojemljiv način nakazal koncert s svojim liričnim naslovom. Vse je pesem, ki pa je vendarle na svojstven način izrečena izpoved: Živeti hočemo!

Vsem dejavnikom gre torej priznanje, da so svojo nalogo resnično dobro opravili, saj so kot instrumentalisti brez dvoma pravi mojstri na svojih glasbilih. Pevkama Miri Grötschnig-Einspielerjevi ter Ireni Verdeleri pa prav tako vsa pohvala za odlično interpretacijo spevov, ki sta jih znali na prijeten način tudi optično podčrtati. Ob pavšalni pohvali seveda ni mogoče pustiti neomenjenega imena duše ansambla Romana Verdela, ustvarjalca in neumornega glasbenika – pa tudi Toni Boschitz ter vsi ostali bi zaslužili posebno omembo ...

Naj to opravi skromna beseda: hvala! F. Č.

Šmihelski lutkarji

Lenčka Kupper je avtorica pristrčnih otroških pesmic in ni je treba posebej predstavljati. Sama je napisala tudi okvirno zgodbo, ki smiselno povezuje besedila pesmic o dežju, oblakih in mavrici, šmihelski lutkarji pa so pod režijo dr. Štefa Merkača zanesljivo vodili »Kapljico Mavrinko« in dva otroka, ki sta najprej zdolgočaseno opazo-

vala slabo vreme, potem pa sta s pomočjo čarovnije prepotovala vso viharno nebo in doživela grom, strelo, dež, veter in seveda spet tople sončne žarke z mavrico vred.

Predsednik Šmihelskega društva Karl Gril se je zahvalil vsem nastopajočim in sodelujočim, posebej pa še Lenčki Kupper, ki je prišla na predstavo s celo četo vnučkov in tako nam je tudi jasno, odkod ji inspiracija. S. W.

PRIREDITVE

ČETRTEK, 1. 6.

- TINJE, v Domu
9.30 Maša, nato slovesnost ob odprtju novega dela tinjskega doma, slavnostni govor dr. Erhard Busek
CELOVEC, v srednji dvorani doma glasbe – »MePZ Gallus«
20.00 Jubilejni koncert MePZ »Jakob Petelin Gallus« pod vodstvom Jožeta Ropitza

SOBOTA, 3. 6.

- ROŽEK, Galerija Šikoronja
20.00 Odprtje razstave del Iva Pranciča

NEDELJA, 4. 6.

- ČEPIČE, pri Juenni – SPD »Edinost« Šteben
14.00 Tekma koscev; prijave pred začetkom, kose prinesite s seboj. Sod. MoPZ »Franc Leder Lesičjak« in domači ansambel. Ob slabem vremenu prireditve 5. junija.

PONEDELJEK, 5. 6.

- ŽELEZNA KAPLA – SPD »Zarja«, SPD Celovec
7.30 Romanje k Sv. Duhu nad Solčavo, odhod izpred Zadruga v Železni Kapli. Ob 11.00 maša, ob 17.00 povratek iz Šentlenarta. Potreben potni list, prijave na Posojilnici-Bank Železna Kapla.

SREDA, 7. 6.

- CELOVEC, Napoleonstadl, St. Veiter Ring 10 – ARGE
19.30 Die Namenlandschaft Kärntens und Osttirols, predava univ. prof. dr. Heinz Dieter Pohl

ČETRTEK, 8. 6.

- CELOVEC, Pri Joklnu, Badgasse 7 – KD »Pri Joklnu«
19.00 Klavirski koncert Silvie Taubmann

PETEK, 9. 6.

- ŠENTPETER pri Šentjakobu – VŠGP
16.00 in 20.00 Sklepna prireditve Višje šole za gospodarske poklice
CELOVEC, občinski center Waidmannsdorf
20.00 Ein Fest für Johanna Dohnal! (Glasba, ples in komunikacija)

SOBOTA, 10. 6.

- TINJE, v Domu
14.00 do nedelje, 11. 6., ob 17.00: Seminar »Zadovoljivo reševanje narodnostnih konfliktov«, prispevek k spominskemu letu 1995. Vodi mag. P. Hämmerle.
ŠENTJANŽ, k&k center (bivša stara šola) – SPZ
19.00 Otvoritev k&k centra z razstavo Zorke Loiskandl-Weiss in etnološko razstavo »Odkruški koroške dediščine«
SELE, farna dvorana – Pevsko društvo Sele
19.30 Koncert »Pesem je ...«
ŽITARA VAS, v lj. šoli – SPD »Trta«
20.00 Mednarodno folklorno srečanje

NEDELJA, 11. 6.

- ŠENTJANŽ, k&k center – SPZ
10.00 Dan odprtih vrat s kulturnim in zabavnim programom

PONEDELJEK, 12. 6.

- TINJE, v Domu
20.00 Pogovori strokovnjakov: dipl. inž. W. D. Huber, mag. Daniela Obiltschnig, dr. V. Wakounig, min. sv. dr. J. Dvorak. Pogovori se nadaljujejo v torek, 13. 6., od 9.00 do 18.00

TOREK, 13. 6.

- TINJE, v Domu
20.00 Predavanje dr. Avgustina Malleja z diskusijo »Kako so Slovenci skušali preboleti pregon«; vodi Franc Černut

ČETRTEK, 15. 6.

- TINJE, v Domu
20.00 Koncertni večer, nast. Ingrid Semmelrock in Sylvia Sagmeister

SREDA, 21. 6.

- TINJE, v Domu
19.30 Igra z ognjem – uvod v problematiko uničenja okolja, pred. dr. Hubert Požarnik, Ljubljana

ČETRTEK, 22. 6.

- TINJE, v Domu
19.30 Nas tretji svet še potrebuje? Predava dr. G. Bittner

NEDELJA, 25. 6.

- PODPECA, pri Peršmanu – Zveza koroških partizanov
14.00 Tovariško srečanje demokratov in antifašistov s slovesnostjo ob 50-letnici zmage nad nacifašizmom

Delovna skupnost
Kärnten '95

vabi na predavanje

Heinz Dieter Pohl:
Die Namenland-
schaft Kärnten
und Osttirolv sredo,
7. junija '95,
ob 19.30 v Celovcu,
Napoleonstadl,
St. Veiter Ring 10Slovensko planinsko
društvo Celovec

vabi na

24. srečanje
zamejskih
planincevv nedeljo, 11. junija 1995,
v Štmauvru pod Sabotinom
ob ital.-slov. meji.Avtobus odpelje iz Globas-
nice ob 6.00 zjutraj, pristop
do meje mogoč. Vožnja je
brezplačna.Javite se do 2. junija
pri Urški Brumniki,
tel. 0 46 3/51 43 00-14.

RADIO KÄRNTEN ORF

razpisuje mladinski natečaj '95
v sodelovanju z Deželnim šolskim svetom, mladinskimi
organizacijami, deželo Koroško in koroškim tiskomBEGEGNUNG IN KÄRNTEN
SREČANJE NA KOROŠKEM

- glasba – uglasben tekst na temo srečanja; tekst in melodi-
ja še ne smeta biti nikjer objavljena. Prispevek pošljite žiriji
na kaseti. Tri kategorije (A, B in C) od 5. do 8. in od 9. do 13.
šolske stopnje, mladina do 26. leta
- literatura – pesmi (največ tri) ali proza ali pa gledališki ko-
mad (scena)
- likovna umetnost – v štirih kategorijah (1.–4., 5.–8., 9.–13.
šolske stopnje, mladina do 26. leta)

Teksti so lahko v obeh deželnih jezikih.
Čakajo vas nagrade in letalski poleti!Prispevke pošljite najkasneje do 9. junija 1995 na naslov:
»Begegnung in Kärnten«, Landeschulrat für Kärnten,
9010 Klagenfurt, 10.-Oktober-Straße 24

CLUB TRE POPOLI

**Jezikovne počitnice
v Portorožu/Piranu**
Tečaj italijanščine, nemščine
in slovenščine z ude-
leženci iz Slovenije, Italije
in Avstrije
Prijave in informacije:
pri Milki Hudobnik,
tel. 0 46 3/51 25 28-28 od
8.30 do 17.00

GALERIJA »PRI JOKLNU«

Vernisaža del
Karla Kuharja
v sredo, 7. junija, ob 19.00,
pri Joklnu v Celovcu,
Badgasse 7

ZVEZA
SLOVENSKIH ŽENAsporoča, da bo tudi letos
organiziralaletovanje otrok
v Poreču

Kdaj:
od 20. do 31. julija 1995
Cena:
letovanje vključno s prevo-
zom stane 3.000 šilingov
Prijave sprejema:
ZSŽ (Milka Kokot),
tel.: 0463/51 43 00-40

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA

Jezikovne počitnice 1995

od nedelje, 2., do sobote, 22. julija 1995

v osnovni šoli Grm v Novem mestu

Jezikovne počitnice so namenjene mladim od 10. do 16. leta.
Cena: 4500 šilingov.

V ceno je vključeno:

- tri ure pouka dnevno (razen ob sobotah in nedeljah)
- skrbno izdelan učni program, prirojen potrebam otrok
- polna integracija v vestno izbrani družini z otroki v isti starosti
- ves čas tečaja oskrba in pomoč našega spremljevalca
- spoznavanje dežele in ljudi na kratkih izletih
- možnost za šport in razvedrilo, srečanja z mladimi
- prevoz v Novo mesto in nazaj

Prijave sprejema Krščanska kulturna zveza,
10.-Oktober-Str. 25/III, 9020 Celovec, tel. 0 46 3/51 62 43.

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

- Četrtek, 1. 6.**
06.30 Rož – Podjuna –
Zilja
Petek, 2. 6.
18.10 Kulturna obzorja
Sobota, 3. 6.
18.10 Od pesmi do pesmi
– od srca do srca
Večerna 20.05-22.00
»Gemeinsam – Sku-
paj«. Kärntner Cöre
singen für gelebte
Nachbarschaft.
Nedelja, 4. 6.
6.30 Praznična
18.00 Glasbena oddaja
Ponedeljek, 5. 6.
06.30 Dobro jutro na
Koroškem
18.00 Glasbena oddaja
Torek, 6. 6.
18.10 Partnerski magazin
Sreda, 7. 6.
18.10 Društva se
predstavljajo
21.04 Pozdrav s Primorja

Dober dan, Koroška

NEDELJA, 4. 6.

13:30 ORF 2

PONEDELJEK, 5. 6.

16:20 TV SLO 1

- Novi narodni svet kor.
Slovenec: Volitve!
- Katoliški dom prosvete v
Tinjah na najboljši poti k
uresničitvi tinjskega
čudeža: Slovesno odprtje
dograjenega poslopja.
- Posojilnica Bank Pliberk
je zasijala v novem
blišču.
- Koroška deželna razsta-
va v Hüttenbergu:
»Voziček in žlindra –
Grubenhunt und
Ofensau«.
- Tour kviz '95: naravne
lepote doma in pri sose-
dih.
- V narodni galeriji v
Ljubljani so odprli pre-
gledno razstavo: »Gotika
v Sloveniji«

Caritas se zahvaljuje

vsem, ki so na kakršenkoli način
pomagali pri zbiralni akciji sta-
rih oblačil. Zbrali so jih za 77 va-
gonov ali 925.700 kg.

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/51 43 00-30, 33, 34 in 40
faks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mrenj izdajatelja in urednikov
s posebnim poudarkom na
narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Jože Rovšek, Sonja Wakounig,
Frane Wakounig

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na
Koroškem, Tarviser Str. 16
9020 Celovec/Klagenfurt
tel. 0 46 3/51 43 00, faks 0 46 3/51 43 00 71

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j.
Drava, Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/50 5 66, faks 0 46 3/51 43 00 71

SPOMINSKO LETO

Predavanje v Tinjah

Začetek marca se je v Domu Sodalitete v Tinjah začel sklop predavanj pod naslovom »Schicksal und Perspektiven nationaler Minderheiten/Usoda in perspektive narodnih manjšin«: »Nation Österreich und die Kärntner slowenische nationale Minderheiten« – predavatelj univ. prof. dr. Andreas Moritsch, »Koroška 1945–1955: Neuresničljiva pričakovanja« – predavatelj univ. as. dr. Teodor Domej, »1955–1995: Der Österreichische Staatsvertrag, der Artikel 7 und seine Realisierung« – predavatelj dr. Heinz Tichy, »Perspektive narodnih manjšin v Evropi« – predavatelj univ. prof. dr. Jože Pirjevec. Predavanja so bila izmenično nemška in slovenska.

V letu obletnic, predvsem 50 let druge avstrijske republike, so ta predavanja tudi doprinos celovške univerze ob njeni 25-letnici. Tako je soprireditelj tudi oddelek za zgodovino vzhodne in jugovzhodne Evrope. Njen vodja univ. prof. dr. Moritsch je bil predavatelj, pri ostalih predavanjih pa je vodil diskusijo. Lotil se je interpretacije pojma nacije. Zgodovinsko je nakazal

razvoj od druge polovice 18. stoletja naprej, ko je Jožef II. pri tvorjenju moderne države v večnarodni monarhiji želel enotno državotvorno ljudstvo. Neizogibno se je tu začela germanizacija. Nacionalizem prejšnjega stoletja je znan, z vsemi posledicami sega v to stoletje. Prva republika se je razsula, ker niso verjeli v Avstrijo, želeli so veliko nemško skupnost – nemško nacijo. Šele po drugi svetovni vojni v petdesetih letih se je v Avstriji izoblikovala avstrijska državna nacionalna zavest. In mi koroški Slovenci smo kot pripadniki malega naroda v tem prostoru v tej konfrontaciji samo izgubljali. Nemški naciji nismo mogli pripadati, svoje v smislu države nismo imeli. Ko se pojem nacije od narod/völkisch spreminja v združeni Evropi v nacijo (= narodi s skupno usodo = Schicksalsgemeinschaft, kot je to označil neki švicarski filozof), se nismo počutili brez dilem, tudi ob nastanku samostojne slovenske države ne.

Prostor Alpe-Jadran se naravnost ponuja za tako pojmovanje besede nacija.

Drugo predavanje 28. 3. je imel univ. as. dr. Teodor Domej in obravnaval zgodovino koroških Slovencev od leta 1945–1955. Po zmagi nad nacionalsocialistično Nemčijo so padli koroški Slovenci v evforijo. Občutek po tolikšnem poniževanju v preteklosti, stati na strani zmagovalcev, jim je zameglilo realen pogled. Ne samo, da so meje bile že prej določene; Jugoslavija – Slovenija in tudi naši funkcionarji so nas varali v zmotnem upanju o spremembi meje na Karavankah. Tako je ta situacija med drugim tudi vplivala razkrojvalno na slogo koroških Slovencev, nastalo v času borbe in trpljenja. Domej za tisti čas navaja sledeče skupine: prve tri še v okviru OF – prvo partizansko-komunistično (Karel Prušnik-Gašper), druga liberalna (dr. Petek), tretja katoliško-konservativna (dr. Tischler), četrta Mohorjeva (Pod-

gorc). Organizacijske strukture koroških Slovencev so nastale po delitvi teh taborov na dva in take so še danes. Seveda je predavatelj z mnogo več aspekti osvetlil ta čas, pri čemer obstaja še pomanjkljivost, da niso odprti vsi arhivi in pregledani vsi viri tudi v privatnih rokah.

Tretje predavanje dr. Tichyja je pokazalo pomembnost 7. člena ADP in njeno restriktivno izpolnjevanje.

Četrto predavanje dr. Jožeta Prijevca je pokazalo mesto Slovencev v sklopu evropskih manjšin (o teh dveh predavanjih je SV že poročal).

Za zaključek sklopa teh predavanj je bila v torek, 23. 5., podijska diskusija, na kateri so sodelovali dr. Frasnelli, funkcionar južnotirolske SVP, mag. W. Posch – socialistični poslanec v avstrijskem in evropskem parlamentu, ddr. K. Anderwald – kot zastopnik deželnega glavarja in dr. R. Vospemnik od FUEV.

Na temo »Die Kärntner Slovenen in EU-Österreich« so

bile nakazane možnosti koroških Slovencev v evropski uniji. Bilo je govora o raznih nivojih manjšinske zaščite. Vsekakor je Evropa polna manjšin in ni pričakovati in ne želeli ameriški razvoj narodov (Schmelztiegel der Nationen). Razvoj gre v smer uveljavljanja regij in podobnih struktur, ki presegajo preživele nacionalne okove. Kako dolga in težka – a neizbežna – bo ta pot, je nakazala diskusija, ki se je vnela ob praznovanju 10. oktobra – praznovanju meje. Mej, katerih naj v Evropi ne bi bilo več. Nekaj vselej včerajšnjih zavira to pot v Evropo. Tudi šolske knjige bodo morale biti na novo napisane, meni prof. Moritsch, ki ravno ob takem praznovanju 10. oktobra, kakršno bo, daje koroškim Slovincem veliko možnost odpreti diskusijo o alternativni. Priporočljivo bi bilo, da bi prisluhnili tezam mentorja tega sklopa predavanj. Vsem, ki niso bili na predavanjih, imajo to možnost, saj bodo predavanja izšla v knjigi.

H. W.

PREDAVANJE DR. ŠAVLIJA V SELAH

Novi in neuradni pogledi na Karantanijo

Kakovostno novo in razveseljivo plat je doseglo sodelovanje med občino Sele in KPD »Planina«. Njen prvi sad je bilo predavanje dr. Jožeta Šavlija o Karantaniji in njenem mestu v alpejadranskem prostoru. Predavanja se je udeležil tudi državni sekretar Peter Vencelj.

Predavatelj, ki je med drugim s svojimi študijami o Venetih kot prednikih Slovenov razburil slovensko in mednarodno zgodovinarsko javnost, je postavil tezo, da sta tako Avstrija kot tudi Slovenija naslednici Karantanije, edinstvene slovenske državne tvorbe v osrčju Evrope z lastno vojsko, demokratično ureditvijo in funkcionalno upravo. Vse to in dosti drugega je šlo oz. moralo v interesu nemškega, italijanskega in tudi panslovenskega nacionalizma iti v pozabo.

Papež-Karantanec

Tako na Koroškem le sramežljivo in neradi priznajo, da je ustoličevanje potekalo v slovenski in da je zadnji ustoličeni Habsburčan bil leta 1728.

Prav tako zamolčano (ali pa spregledano, kaj veš) je za Šavlija dejstvo, da ima Koroška več svetnikov in da korenine papeža Gregorja V. (996–999) po materini strani segajo prav v Karantanijo.

Poleg Modesta, Heme in Liharde sta karantanska svetnika še sv. Albuin in sv. Domicijan (785–802), ki je bil drugi koroški slovenski vojvoda, a so ga v salzburških virih dosledno zamolčali.

Tudi mit, ki ga na Koroškem zganjajo okoli letnice 976 in s tem s tisočletnico dežele 1976, je po mnenju Šavlija docela neutemeljen. Na Koroškem trdijo, da je takrat prvič omenjeno ime dežele. A zgodovinska dejstva so drugačna.

Karantanija-suverena država

Leta 952 je v personalni uniji z Bavarsko bila ustanovljena velika vojvodina Karantanija, ki je leta 976 dobila lastnega vojvoda. To je bilo vse. Da je Karantanija v sklopu frankovskega ali sv. rimskega cesarstva bila suverena država, (podobno, kot je Avstrija v okviru Evropske zveze), potrjuje tudi dejstvo, da je karantanska vojska l. 1058 zavrnila grofa Kuna, ki naj bi postal karantanski vojvoda.

Karantanija je bila narodno in jezikovno mešana družba, v kolikor pač smemo in moremo uporabljati današnje pojme za oni čas. Bolj važno je bilo pravno poreklo. Razlike med različnimi pravi (Institutio Sclavenica, lex Alemanorum, pravo Bavarcev) so bile predvsem pri dedovanju. Pri Karantancih oz. Slovincih so smele enakopravno dedovati tudi ženske, Bavarci in Alemanci (Germani) so poznali dedovanje samo po moški liniji. Bistveno pa je bilo, da je v Karantaniji veljalo slovensko pravo, kar je razvidno tudi iz dejstva, da je v nemških dokumentih Karantanija označena kot »windisch Land«, kot slovenska dežela.

Franc Wakounig

LOČE

Na Koroškem so se v soboto mudili člani Kluba koroških Slovencev iz Maribora. Potem ko so si ogledali prenovljeni tinjski dom in komendo na Rebrci, so šli še v Loče in na Baško jezero. Člani SPD »Jepa – Baško jezero«, tamburaši pod vodstvom Erike Wrolich, so jim

zaigrali prisrčno dobrodoščilo, mali in korajžni Marko Kargl pa je zanje iz meha izvabil nekaj poskočnih. Goste so pozdravili predsednik društva Joško Wrolich, tajnik KKZ Nužej Tolmajer, podpredsednik NSKS dr. Pavle Apovnik in podpredsednica ZSO Sonja Wakounig.

gospo Fricki Samitsch

z Metlove za 60. rojstni

dan; gospodu Slaviju Kar-

ničarju z Obirskega za 60.

rojstni dan; gospe Heleni Ko-

ren s Podgore pri Globasnici za

55. rojstni dan; za osebne praznike članom

društva upokojencev Podjuna: Angeli Ko-

mar iz Kazaz, Ferdinandu Brežjaku iz

Žitare vasi; Jožefu Drobescu iz Male

vasi; Sonji Vrbinc in Uršuli Silan iz Srej-

ter Mariji Mlinar iz Škocijana; gospodu

Nužu Dovjaku iz Sel za 70. rojstni dan;

gospo Andreji Čik iz Libuč za 24. rojstni

dan; gospe Rozi Keuschnig iz Šentpetra za roj-

stni dan; Beti in Hanziju Uschnigu iz Sel k srebrni

poroki; gospe Hani Ogris iz Branče vasi za osebni

Slovenski vestnik čestita:

praznik; gospodu Felixu Wieserju star. iz Slovenjega Plajberka za osebni praznik; Hanci in Tončku Urschitzu iz Loč za rojstni dan; gospe Angeli Mak s Kota v Selah za rojstni dan; gospe Angeli Roblek-Pušelčevi iz Sel za rojstni dan; nevesti Veroniki Petek s Polene in njenemu ženi Francu Ferra in jima želi vse najboljše na njuni skupni življenjski poti; gospe Renate Lessiak z Metlove za osebni praznik; gospe Lojzki Wautsche z Letine za 25. rojstni dan; gospe mag. Mariji Malle iz Celovca za rojstni dan; dr. Trezi Wakounig in dr. Georgu Weisslu ob rojstvu drugega sinčka, ki se bo navadil na ime Ciril – srečnima staršema in bratcu Matjažu čestitamo!

ENA, DVA SAK, LE NAPREJ, GOLE DEJ

V nedeljo vsi v Trnjo vas

Življenje nogometašev: enkrat potrti na tleh ...

Po zmagi v Marchtrenku so misli igralcev bile že pri naslednji, odločilni tekmi proti WAC. Tekma bo vsekakor zelo težka, zato igralci računajo na podporo navijačev »Proti WAC pričakujem, da bodo naši navijači napolnili tribuno in nam pokazali, da stojijo za SAK, da želijo, da se SAK povzdigne v II. divizijo«, je dejal tudi trener SAK dr. Ivan Ramšak.

Ker odgovorni pri SAK računajo s tem, da bo iz Wolfsberga prišlo okoli 1000 gledalcev, pozivajo domače navijače, da pridejo v Trnjo vas kako uro prej in si tako zagotovijo mesto na tribuni.

SAK - LUV Graz
2 : 4 (0 : 1)

Marchtrenk - SAK
2 : 3 (2 : 0)

SAK: Preschern, Savič, Zankl, Skof (46. Petschenig), M. Sadjak, Smid, Blajs, Sumberac, Pihorner, Lippusch (84. S. Sadjak)

GOLI ZA SAK: Lippusch (66.), Blajs (69.), Pihorner (73.)

Po nepričakovanem porazu SAK v četrtek, 25. 5. 1995, na domačem igrišču (LUV Graz je zmagal s 4:2), je bilo razočaranje seveda zelo veliko. Predvsem drugi gol, kjer je nasprotnikov igralec žogo igral z roko,

sodnikovega žvižga pa ni bilo, je igralce zelo razburil in dejstvo, da sta dva igralca dobila 4. rumeni karton, je vplivalo nanje hromeče, tako da niso mogli zaigrati sproščeno. Hitro so se slišali glasovi, češ da igralci nočejo zmagati, da je SAK v krizi itd. Vse to je trener dr. Ivan Ramšak vehementno zavrnil in dejal, da je prepričan, da igralci dajejo vse od sebe, da pa je treba upoštevati določene okoliščine, ki v vignetnem delu prvenstva niso bile naklonjene SAK. Vrsta poškodb ključnih igralcev in stalen pritisk ter dejanska smola, ki se je držala SAK v večini tekem, vse to je negativno vplivalo na psiho igralcev. Ve tudi, da so dobro delali, da igralci pri treningih dajo vse od sebe in da niso pozabili kako se igra dober nogomet. In prav je imel.

Petschenig ključni igralec

Potem ko je Marchtrenk po prvem polčasu že vodil z 2:0, je v tekmo prišel Christian Petschenig, ki je s svojim hitrimi prodori ob liniji razgibal igro. Z njim vred so se stopnjevali tudi vsi ostali igralci in ko je v 66. minuti H. Lippuschu uspel prvi gol za SAK, so slovenski

... (F. Sadjak in Pihorner)

nogometaši v teku desetih minut odločili tekmo v svoj prid.

Vsi igralci so se borili do zadnjega in pokazali lepe akcije. Zopet v ekipi je bil Rade Savič (po operaciji v gležnju), ki je kljub bolečinam odigral zanj značilno tekmo, v obrambi pa se je izkazal tudi mladi Robert Zankl. Tonči Blajs, ki je tokrat nadomestil kapetana Ch. Wölbla, se je vzorno boril in s svojim zadetkom izenačil na 2:2. Zmagoviti gol pa je zopet uspel Mariu Pihornerju po lepi podaji Marjana Sadjaka, za katero si zasluži posebno priznanje.

ODLOČILNA TEKMA

SAK - WAC

v nedeljo, 4. 6. 95, ob 18.00 uri, v Trnji vasi/Annabichl

Igralci so si po tekmi padli srečni v objem in to zmago tudi pošteno proslavili. S to zmago so se pridobili nazaj samozavest, ki jo potrebujejo za tekmo proti WAC. Igralci si želijo polno tribuno navijačev ter obljublajo, da v tekmi proti WAC ne bodo zaspali in se ne bodo skrivali, temveč odločno zaigrali.

OSTALI REZULTATI:

PODLIGA VZHOD:

Brückl - Bilčovs 5 : 1

I. RAZRED D:

Labot - Sele 6 : 0

Dobrla vas - Eitweg 0 : 4

Vovbre - Šmihel 3 : 1

2. RAZRED E:

Donau - SAK II 0 : 0

ŠAH / FINALE KOROŠKEGA PRVENSTVA

Šahisti SŠZ/Carimpex med »top 10« na Koroškem

Izvrstno 9. mesto v pokalnem tekmovanju CELOVEC - Šahisti Slovenske športne zveze/Carimpex so prvenstveno sezono 1994/95 zaključili z lepim uspehom. V finalu pokalnega tekmovanja najboljših 32 moštev na Koroškem so zabeležili izvrstno 9. mesto iz za seboj pustili ekipe, ki igrajo v koroški deželni ligi in podligi.

Ekipa SŠZ (Silvo Kovač, Joži Amrusch, Dunja Lukan, Ivko Ferm, Ivan Lukan) je med drugim premagala moštvo novega koroškega moštvenega pr-

vaka SCA/ESV Šentvid in deželna ligaša Bekštanj ter ASK/KSV. Kovač je na prvi deski osvojil štiri točke iz petih partij, nova mladinska državna prvakinja Dunja Lukan pa je na izredno močno zasedenem turnirju osvojila 2,5 točke.

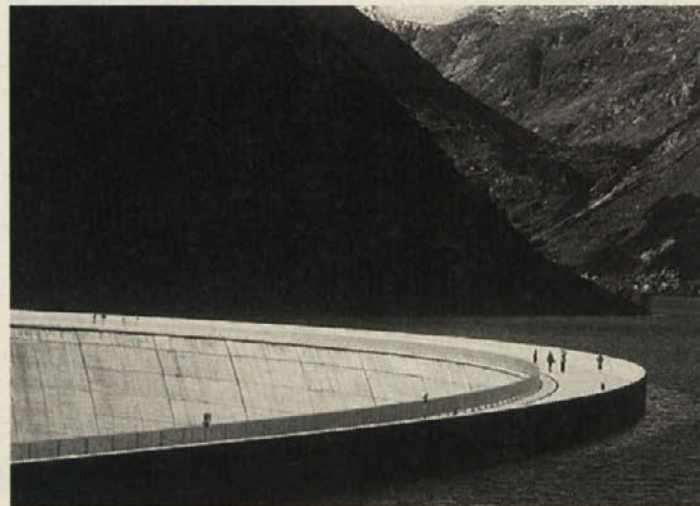
Novi in stari koroški pokalni prvak je postal moštvo SG RBB Wolfsberg (s slovenskim legionarjem Stuclo na prvi deski), na drugo mesto se je presenetljivo uvrstila ekipa iz Baldramsdorfa, tretji pa je postal SK Lienz iz Vzhodne Tirolske. (I. L.)

Bo ÖDK gradila savske elektrarne?

Avstrijske dravske elektrarne (Österreichische Draukraftwerke/ÖDK) so z gospodarskim razvojem v preteklem letu zadovoljne, čeprav so na prvi pogled imele za devet milijonov šilingov manj dohodkov. Lanski letni promet je znašal 4,1 milijarde šilingov. Prejšnji teden sta direktorja Draxler in Kranz predstavila letni obračun ÖDK in v tej zvezi poudarila, da je kljub slabšim vodnim razmeram podjetje delovalo zelo umirjeno in pridelalo bilančni dobiček 364 milijonov šilingov, ki so ga v celoti razdelili na delničarje. Bilančna vsota je znašala 18 milijard.

Sploh so pri podjetju lani bistveno znižali izdatke, med drugim tudi z zmanjšanjem števila sodelavcev. V začetku leta 1994 je podjetje imelo 1386 sodelavcev, na koncu pa 1341. Najvišje število sodelavcev so ÖDK zaposlovale v sedemdesetih letih, takrat, ko so obstajala še velika gradbišča. Drugače kot pri ÖDK pa zveza avstrijskih energetskih družb (Verbund) prav zaradi prevelike ponudbe fosilnih energetskih virov (plin, nafta) ni imela dobička.

Poseben problem za ÖDK je premog, s katerim poganjajo kotle kalorične elektrarne

Voitsberg III. Za eno tona rjavega premoga, ki ga kopljejo v bližini, morajo ÖDK po dogovoru iz leta 1979 plačati 520 šilingov, čeprav je njena kalorična vrednost samo 320 šilingov. Ker pogodba traja še do l. 2008, bi ÖDK ceno za tona rade znižale na 270 šilingov. Zaprtje Voitsberga III pa že iz socialnih razlogov ne pride v poštev, kajti ÖDK z zajamčnim odkupom zagotavljajo kar 80 odstotkov delovnih mest v tamkajšnjem rudniku premoga. Vse bolj pereč postaja tudi problem skladiščenja premoga, kajti v Voitsbergu je trenutno nagradenih kar 2,7 milijona ton premoga in zaloga stalno raste.

Med uspešnice preteklega leta sodijo sanacija kölnbreinške zapore v dolini Malte, inštalacija naprave za čiščenje dima v Zeltwegu in pa inštalacija filtrov za razžvepljevanje obremenjenih izpušnih dimov v šoštanjski elektrarni.

Preko Drauconsulting, ene od svojih hčerinih podjetij, so ÖDK skupaj s slovenskim elektrogospodarstvom ustanovile delniško družbo »Sava«, ki se poteguje za izgradnjo savskih elektrarn. Konkurenca za izgradnjo je mednarodna, med drugim so se natečaja udeležile celo družbe iz Francije in Kanade.

F. W.

POTOVANJE NA ŠKOTSKO

Planinska sekcija Avto-Celje prireja potovanje z modernim turističnim avtobusom agencije Happy Holidays na Škotsko od 14. do 20. julija.

1. dan, 14. 7.: 14.00 Celje - Nemčija (potniki s Koroškega vstopijo v Beljaku). Nočna vožnja.
2. dan, 15. 7.: Calais - London. S trajektom v London in ogled mesta. Prenočitev.
3. dan, 16. 7.: London - Scarborough - Edinburg (prenočitev)

4. dan, 17. 7.: Edinburg - Perth - Pitlochry - Aviemor - Loch Ness. Prenočitev.

5. dan, 18. 7.: Loch Ness - Oban - Glasgow. Prenočitev.

6. dan, 19. 7.: Glasgow - London - Calais. Prenočitev.

7. dan, 20. 7.: Francija - Nemčija - Koroška - Celje
Cena potovanja: 680 nemških mark. V ceni je vožnja, trajekt, hoteli na bazi polpenziona, vstopnine, degustacija viskija, vodič.

Podrobnejše informacije pri Urški Brumnik, ZSO, 0 46 3/ 51 43 00-14 do 16. junija.